

Szerkesztőség és kiadó hivatal

Placa SIMONFFY-ház a város-házával szemben

HIRDETÉMÉNYEK.

Előfizetési pénzek és a kiadás körüli panaszok valamint a lap szellemi részét illető minden közlemények ide intézendők

Bérmentelen levelek csak ismert kezektől fogadtatnak el.

DEBRECZENI ELLENŐR.

POLITIKAI, TARSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

A SZABADELVŐ PÁRT KÖZLÖNYE.

Megjelen naponként, a vasárnap és péntek kivételével.

Előfizetési ár:

Helyben házhoz hordva vagy vidékre postául küldve:

Egész évre	10 ft — kr
Félévre	5 ft —
Negyedévre	2 ft 50
Egy óra	1 ft —

Hirdetési díj:

Öt-hasáboptitisor egyszeri beiktatásáért 5 kr
Bélyegdíj minden hirdetésért külön 80 kr
Nyiltír 4 hasáboptitisorért 20 kr.

XI. évfolyam. 1884.

Debreczen. Szerda, július 30.

148. szám

Az osztrák-magyar bank.

(A. H.) Alig hogy megtörténtek a választások, már is foglalkozik a közvélemény az új országgyűlés egyik legfontosabb feladatával: a bankkérdés megfontolásával. Természetes, hogy a mai irányzatnak megfelelőleg, az sem tisztán nemzetgazdasági, hanem szociál-politikai szempontból tárgyalatik, és a banknak egy nyereszkeskedési szándékából alakult részvénytársaságnak imputáltatik az, hogy az állítólag tönk szélén álló földbirtokos és iparos osztálynak megmentője legyen. Ezen irányzat, mely származása bélyegét magával hordja, már phrízisai hangzatoságánál fogva a magyar közönség előtt igen tetszetős, mert ki ne hordaná szívén két ilyen kiváló osztály sorsát, mint a birtokosság és az iparosok? De sajnos, hogy azok, kik e jelszavakat kiadták, nem gondoltak arra, hogy e banknak tulajdonképpen nem áll és nem állhat módjában ez osztályok érdekeit karolni fel, hacsak hivatását mint jegybank szem elől nem téveszti.

Ugyanis a jegybank első gondja az, hogy folyton képes legyen jegyeit ércpénzre cserélni és ezért a jelzálog-tízlettel, a mely hosszú lejáratu kölcsönöket igényel, legfőlegb tőkétéje egy alacsony hányadásig foglalkozhatik, ellenkező esetben nem lesz képes feladatának, az ércpénzzel fizetésnek megfelelni. Mert a hosszú lejáratu kölcsön megkötői tőkét és a teljes biztonságban vannak is, nem képehetik többé a jegy kibocsátás jogos és bizalomgerjesztő alapját; miután a kölcsönök csak hosszú időre fizetendők, a jegyek pedig függő adósságot képeznek, melyeknek beváltását tulajdonosa bármely perczben követelheti. Ezen körülmény lehetenné teszi bármely jegybanknak, túlyomó gondot fordítani a jelzálog hitellel és így azon igények, melyek ez irányban támasztatnak, a jogosultságot nélkülözik.

De csalódnánk, ha azt hinnők, hogy ezért a bank működése a földbirtokos hitelére, és így azon igények, melyek ez

irányban támasztatnak, a jogosultságot nélkülözik.

De csalódnánk, ha azt hinnők, hogy ezért a bank működése a földbirtokos hitelére, ki nem nála részesül abban, háttalan. Egy olyan pénzügyi eszközökkel dolgozó banknak, mint az osztrák-magyar, kamatlába nem csak azokra döntő, kik tőle élvezik a hitelt, de döntő egyáltalán a pénzügyi helyzetére és éppen e bank áldásos működése eszközölte ki azt, hogy hazánkban általán lejjebb szállott a kamatláb és ma a földbirtokos hitelle sem drágább, mint a solid kereskedő. Az osztrák-magyar bank nem közvetlenül, de közvetve, a pénz olesóbbá tétele által van hivatva a magyar földbirtokost olesó hitelhez juttatni.

A mi az iparos osztály csekély hitelét illeti, erre nézve meg kell jegyeznünk, hogy a gyáripar, mely solid alapokon nyugszik, egyáltalán nem panaszkodik; a kisiparosok pedig élveznek ugyan hitelt, — de abban a mérvben, a melyben óhajtták, sem az osztrák-magyar, sem egyéb banknál részesülni sohasem fognak. A bank részokról jogosulatlan igényekkel ostromoltatik, és ezeknek ugy ezen néposztály mind saját érdekében nem felelhet meg, mert egy oly intézet nem lehet a „váltólovaglás” soutenirozója, és a szédelgés támogatója. A kisiparosok vagyoni situatiója, rendszerint saját hibájuk folytán egyáltalán nem eléggé consolidált ahhoz, hogy bankszerű hitelle egyáltalán igényt tarthatnának és ha igen, akkor sem abban a mérvben, melyben ők azt kiaknázni kívánják. Különben is ez osztályra nézve az osztrák-magyar bank nem annyira direct forrás, mint inkább hitelének olesóbbá tevője; és mindig helytelen felfogás az, mely ezen osztályt a bankhoz utasítja. Ezer meg ezer hitelforrás u. m. bankok, takarékpénztárak, segélyadó egyletek várják az országban a pénz kölcsönvevőit, és a mai irány még is mindent az osztrák-magyar bankra akar tolni, melynek in ultima analysi az a hivatása, hogy a pénzüntézetek pénzüntézte legyen.

Nem állítjuk, hogy az osztrák-ma-

gyar bank mai szervezete hibátlan, megmondjuk őszintén, hogy alapja még nem áll teljesen összhangban a monarchia dualisticus szervezetével, a magyar fiókok száma kevés, dotatiójuk, miut azt maga a bank intéző körei belátták, nem elégséges, a hitelnyújtás formái rigorosusabak, mint azoknak kellene lenni, és így nyitgai a szabad forgalomnak: de mindezek olyan hibák, melyeket a bank éppen fog törekedni lerázni, mint azokat kiirtani. És hisszük, hogy az ellenzéki sajtó is meg fog szünni a bank ellenében a fönti agrarius jelszó és iparos phrízisok világgá bocsájtott szemrehányásokat pengetni, hanem csatlakozik azokhoz, a kik a bank szervezetébe oly reformokat kívánnak, melyek azt céljától el nem térítik, de hasznosak lesznek a hitelre szorult magyar társadalomra nézve.

Tisza Kálmán miniszter elnök, legújabb megállapodás szerint augusztus 1-én reggel érkezik vissza geszti birtokáról, hova július 5-én utazott a fővárosból, hogy pár hetet családjá körében pihenessen. A miniszterelnök csak egy hetet fog a fővárosban tölteni, s aug. 8-án fog a tengeri fürdő használatá végett Ostendebe utazni.

A kholera.

Marseille, jul. 28. A tüzéségi katonák kholera miatt fertőtleníteni kell, a katonákat tehát a Prado fegyvergyakorlati terere vezényelték. A főkonzulátus megáfolyja a francia lapok azon híré, hogy Stuparics kapitány a Szeged osztrák-magyar briggen, a vesztegzárt szökés által kerülte el.

Lyon jul. 28. A lakosság tiltakozik az ellen, hogy a város központjában, a La-barre utcában állítsanak fel kholeraházat. A múlt héten itt 15 kholeraesetet constatáltak.

Páris, jul. 28. A szélsőbal küldöttsége meglátogatta Tarascot. A várost elhagyott állapotban találták ugyan, de a város nyugodt. A szobát melyben egy kholerabeteg meghalt, nem fertőtlenítték, Arles város állapotát rendkívül szomorúnak találták. Az utcák egészen üresek, a házaknak több háromnegyed részénél be van zárva. A 15 ezernyi lakosból alig maradt a városban ötezer. A házakra czédulákat ragasztanak a fölirással: La peur! A községtá-

nács megteszi kötelességét. Clémenceau meglátogattott oly kolerabetegeket, a kik nem engedték magukat kórházba vitetni. A küldöttség a kórházat is meglátogatta. Itt Kecskisasszony, fiatal orvostanhallgató, vezette őket.

Páris, jul. 29. A tegnapi nap folyamán Toulouban 3 és Marseilleben 5 ember halt meg kolerában.

Arles, jul. 29. Tegnapelőtt este óta itt 6 ember halt meg kolerában.

A szervezési munkálat.

Egyáltalában nem akarunk ma már bírálatot mondani a napokban megállapított szervezési munkálat felett, s csak azon alkalomból szólunk most ahhoz, hogy a Szeged város szervezeti szabályzatát olvasni alkalmunk volt.

Ott mikor megállapították az új szervezeti szabályt, valaki megapellálta azt, hogy a város illetve annak polgármestere, díjnokokat is alkalmazhasson a rendkívüli esetekben; és a belügyminiszter ezen fellebbezésnek helyt adott s kifejezte hogy: ez élszerűség tekintetében sem helyeselhető, hogy a munkálatokat, tisztviselői jelleggel sem bíróság végezzék. Ki ne helyeselné a belügyminiszter ezen indokolását, mert nem helyeselhető azon rendszer mely egy idő óta itt is divik, hogy t. i. a megürült állások napdíjasokkal töltenek be, a kik nem is tisztviselők, és nem is felelősök semmiért, és nem vonhatók feyelmli vizsgálat alá akármit csinálnak.

Pedig a mi szervezési szabályzatunk is felhatalmazza a polgármestert hogy idő-ről-időre a szükséghez képest napdíjasokat is alkalmazhasson, s ezt nem jutott észébe senkinek megapellálni; valamint hogy nem jutott észébe senkinek, ha leszavaztatott, fellegezni.

Lesz tehát napdíjas ezután is. És ha már lesz, arról legalább lehetett volna tanácskozni hogy azok milyen fizetést kapjanak, és ezen napdíjat a humanitás szempontjából megállapítani.

De nem térünk el álláspontunktól, hogy hogy t. i. napdíjasok alkalmazását bármely helyen és bármely körülmények között czél-szerűtlennek tartjuk és nem hisszük, hogy a

Kivéve egy fiatal tanárt, akit nővérével együtt egy vendégloos formaliter kikergetett hoteljéből, e szavakkal:

— En megmondtam a polgármester urnak, hogy a Darius kincseért sem fogadok vendéget.

Egy fiatal festőt a város végére tettek, gondolom a sírásóhoz. Művésznök, a ki egyike legkiválóbb festőinknek, két napig nem talált háza.

Egy miniszteri titkár, karján a felesé-vel, belép a házba, hol el volt szállásolva. A verandán ült a házi gazda, ijesztő pongyolában, melyet még a 34. R. sem tett jogosulttá, s laoirban a lábait mosta.

Az elegáns modoru titkár bemutatja magát, s tekintettel a gazda igéző pongyolájára, feleségét kissé hátra hagyta.

A flegmatikus gazda, pipáját ki sem eresztve agyarából, megszólal:

— Fene meleg van máma.

— Bizony az, — felelé a titkár, s ott hagyván az időjárás iránt érdeklődő gazdát, ott hagyta feleségével együtt a házat is.

Rendezőt nagyon keveset láttunk. Vanak, akik egyet se láttak, Főkép a művész-kirándulók és főkép a diszeloadáson. Magunknak kellett kocsiit keresni, hogy a színházhoz jussanak, vagy előadás után onnan eljussanak, s mikor ők, az ingyen és sziveségből közreműködők, befejezték az előadást, — előállnak az öltöztetők és öltöztetőnők, s fejenkint 3 frtot kértek tőlük.

Es mindezek után, — Debreczennek igaza volt.

Mondják, haragudott a város azért, mert az írói kirándulók utóljára hagyták Debreczent. Haragudott azért is, hogy a társaság legjelesebb tagjai, utközben elmaradva, el se

A „Debreczeni Ellenőr“ tárczája.

Hej Debreczen ha rád emlékezem.*)

Igy énekelt Petőfi. Es ha rá emlékezett, észébe jutott, hogy ő Debreczenben koplalt és fázott. Debreczenben, hol ötvenczer magyar fulladoz a zsirjába. Különben az is igaz, hogy mibe fulladjon szegény, ha nem a zsirjába, hisz nincs ott Tisza! A délibáb mutogat néha vizet, de arról tudja az okos czivis, hogy nem megenni való.

Okosnak pedig minden czivis okos. Ha belőle volna vagy két millió az országban, akkor sokkal gazdagabb, de kevésbé regényes, költői és így kevésbé rokonszenves, volnál, ő hazám.

Van még ott valami abból a szellemből, mely Csokonait, az egyetlen szeniális embert bujdosásba kergette.

Hidég város; én nyár közepén fáztam benne. Közönbős nép, mely lelkesülni nem szeret, nem is tud.

Jól esik a léleknek, mikor az ország sok nyelvű nemzetiségi vidékei után Debreczenbe érkezik, s ott egy csomóban lát félszáz ezer tisztá törzsköcs hamisítatlan magyart.

De mikor aztán látja, hogy ez az impozáns tömeg mily mozdulatlan, holt massa, kiabrandul.

Debreczen oly nyugodt tétlenségben éli le napjait, mintha egy negyven milliónyi magyar birodalom közepén feküdnék. A lelke-

sebbek külügyi politikája ebből áll; „Ide gyűjön az a német, vagy muszka, az ebadta, hiszen megesszük früstökre!”

Eszembe jut a hős Carcasson, a kis francia város, mely a poroszoknak Franciaországba nyomulásakor összeült, s elbátározta, hogy ha a poroszok — Carcassonba jönnek, ők meghalnak a hazáért.

Persze Carcasson oly messze feködt minden esatattértől, hogy nem volt az az elvetemedett porosz, aki odáig nyomult volna.

Debreczen is meghalna minden bizonynyal a hazáért, — de csak Debreczenben.

A debreczeni büszke nép, olyan büszke, amilyen valaha a velencei lehetett, mikor gályáit a világtengerek uralták.

Büszkesége érthető, mert gazdag, senkire sincs rászorulva, s gazdaságát a maga munkájának, szorgalmának köszönheti. Ez önbizalommal tölti el a keblét, s az önbizalomtól a büszkeségig csak egy lépés. Ezt a lépést a czivis mind megtette.

A debreczeniek fogalma sincs arról a titáni küzdelemről, melyet a felvidéki magyarság a nemzetnek, vagy legalább a magyar nemzeti eszme terjesztésének érdekében folytató. Ő soha se lát rácot, tótót, oláhot, oroszot, nem lát veszedelmet, s nincs is érzéke az ilyen nemzetiségi kérdések iránt.

De nehogy azt higyjék, hogy én sértett húságból vagy isten tudja miből kongatom itt Debreczen fölött Rákóczy repedt harangját, kijelentem, hogy én igen jól érzetem magamat a kálviniata Rómában.

Először is és legfőképpen azért, mert életemet köszönhetem Debreczen városának.

— Az írói kirándulással érkeztem oda felső

Magyarországról s alkalmam volt a magyar író sorsának szomorú voltáról tünődni.

A magyar író rendes körülmények közt éhen hal, rendkívüli körülmények közt pedig — agyonetetik. A vége mindenkép halál.

Rendkívüli körülmények alatt írói és művészi kirándulásokat értek. És hogy ez a legutolsó e fajta kirándulás nem végződött „agyonetetésű halál”-al, ezt tisztán — Debreczennek köszönhetjük.

Ó lett volna hivatva szenvedő gyomrunknak megadni a kegyelemdíjást s nagy-lelkűen elengedte.

Ez valóságos áldás volt ránk nézve. Ennek köszönhetjük életünket.

Es ez nagyon jól esett — gyomrunknak, de fájt a — szívünknek.

Az igaz, hogy csak azért tünt fel talán a debreczeni fogadtatás hidegnek, mert Munkács, Sziget, Szatmár, Nagy-Károly pártlanul meleg és fényes vendéglátásának benyomásaival érkezettünk oda.

Dikció és éljenzés volt a vasuton, — de egyéb aztán nem is.

Az ismerkedő estélyen egyetlen debreczenivel sem tudtunk megösmernkedni, mind külön asztalokhoz ültek, s egymással ösmernkedtek.

Az elszállásolásokkal történt a legtöbb baj. Itt, ugy látszik, a rendezésben volt a hiba.

Az igaz, hogy alig tiz család jelentkezett önként, mely hajlandó volt vendégszerető lakába befogadni valakit. A legtöbb helyen ugy fogadták a vendégeket, mint a kényszerrel beszállásolt katonákat. Más városokban összeveszték felettünk. Legjobban jartak azok, akik (nem telvén a vendégszeretettől) vendéglőbe kerültek.

* Sipilusz barátunk szives beleegyezésével a „Budapesti Uralap” után közöljük e szellemesen írt tárczát, melyben reánk pírítanak ugyan, de türeünk kell: „Magunk tüze.”

tát. A megboldogultnak tetemei a kádas-
utcai 1893. szám alatti házból f. 1884. évi ju-
lius 31-én d. u. 4 órakor fogtak a hatvan-
öt éves sarkterbe örök nyugalomra helyezni.
Debreczen, 1884. július 29. Molcsányi János.
Pozsgay Ilona, Molcsányi Ilona, Molcsányi
Emma. Béke poraira!

Nyílt közönet. — Tekintetes Dr.
Vargha József ügyvéd ur egyesületünk
könyvtára gyarapításához 19 darab értékes
jogi könyvvel volt szives járulni, mely ne-
mes adakozásért fogadják e helyen is színter-
közönetünket. Debreczen 1884. július 30. —
Nagy Kálmán, Kiss József, Tüdös János, mint
„a debreczei joghallgatók se-
gitő egyesületének fentartó bizott-
sága“

Kreacsányi Ignác szintársulata
— mint levelezőnk írja — Kassán külön-
sen az operetteelőadásokban igen szép párt-
fogásnak örvend. Az előkelőség nyaraló része
ugyan erősen hiányzik, de azért még mindig
biztos tartalék van, mely a magyar színészet
ügyét Felső-Magyarország fővárosában hat-
alatosan támogatja. A kitűnő szintársulat el-
sősorú tagja Erdélyi Marcella, kit
a kassaiak a „Mariettának“ neveznek s
minden föléltetett virágokkal s lelkesítő tünté-
tésekkel fogadják. A kassaiak kedvencének
augusztus hó másodikán lesz jutalomjátéka
Ripvan Winkleben, a mi egyuttal a
saison utolsó előadásai közé fog tartozni, mert
Kreacsányi Ignác hosszabb időre Egerbe utazik.
Erdélyi Marietta jutalomjátéka tehát olyan
esemény gyanánt üdvözölhető, mely a közö-
ség s a társulat részéről a legkedvesebb em-
lékek kicseréléséből fog állani. A művésznő
eleven pezsgős játékra, üde és kedves éneke,
páratlan fényű és izlésű ruhatarára és ragyogó
ékszerre oly tényezők, melyek sehol sem té-
vesztették el hatásukat s mindenütt művel-
zettel cseréltek ki a dicsőséget.

— Az új inas. „Minek bámulsz ugy
a falra?“ — „Csak az órát nézem!“ — „Hisz
az barometer!“ — „Mindjárt gondoltam, hogy
még nem lehet olyan keső.“

A magyar irodalom szalonja.

Néhány évtized alatt a magyar hírlap-
irodalom rendkívüli módon fejlődött és ha-
ladt. Szabadságharcunk idején a napi sajtó
még oly jelentéktelen volt, hogy egy szólván
nem is lehetett számba venni. Csak a
hatvanas években kezdett nálunk az időszaki
irodalom emelkedni, s ime ma, alig husz év
mulva zsurnalisztikánk kiállja a versenyt
akár német, akár a francia hírlapirodalom-
mal: sőt sok tekintetben egészségesebb, disz-
tingáltabb és tisztább azoknál.

S míg a magyar zsurnalisztika ily ro-
hamosan közeledik virágzása teljességéhez:
a szépirodalmi sajtó ellenkezőleg feltűnően
hanyatlott az utolsó években. Nem is emli-
tem azt az aranykorszakot, mikor Arany
János Szépirodalmi Figyelője, Koszoruja,
Jókai Elekpei s később Beöthy Zsolt Athe-
naeuma közvetítették irodalmunk legszebb
gyöngyeit a közönséggel eredeti közlemé-
nyeikben és ismertető cikkeikben. Elég ha
rámutatok a Képes Világra, a Magyarország
és a Nagyvilág-ra, mikor Agai szerkesztette,
Abrányi Figyelőjére, szóval a múlt évtizedek
szépirodalmi közlönyeire — s mindenkinek
be kell látnia, hogy ma ennek a sajtónak
szépirodalmunkban sehol semmi nyoma. Míg
a külföldi illusztrált folyóiratok egy-egy szá-
mukban a művészet és költészet örökbecsű
termékeit mutatják be a legragyogóbb kiál-
lításban és a fokozott igényeknek megfele-
lően, az irodalmi választékosággal és a ti-
pografai újabb vívmányainak virtuozitásával
hatnak és hódítanak: nálunk a szépirodalmi
folyóiratok jobbára névtelen és tehetségtelen
verszűkítők számypróbálgatásaival meg-
tűntött halvány másolatok a világ-
irodalom nagy műveinek.

Ez pedig végtelen kár és veszteség
szépirodalmunkra; mert a közönség nagy
része nem gyűjtömenyes, vagy önálló köte-
tekből, hanem többnyire folyóiratokból szokta
megismerni a szépirodalmat, és bizony e te-
kintetben édes-keveset nyújtanak a heti új-
ságok idegen képekkel ékeskedő lapjai.

Legújabb azonban egy új szépirodalmi
folyóirat indult meg a fővárosban és ez a
folyóirat hivatva van hanyatló szépirodalmi
közlönyeink nivóját a legmagasabb fokra emel-
ni s szépirodalmunknak elévülhetetlen szol-
gálatokat tenni. Hiszen még alig négy száma
jelent meg és az olvasó már is ámulattal ve-
szíre észre, hogy az élő magyar szépirodalom
mily gazdag nevekben és működésében. Ed-
dig uton-utófény hangzottak a panaszok, ki-
vált az akadémiás vaskalapot és a kérde-
múlt veteránok jajgattak, hogy irodalmunk
pusztul, hanyatlak, s ime egy új vállalat rő-
vid négy hónap alatt meggyőzőt mindenkit,
hogy szépirodalmunk ma is valódi kincsese
bánya, csak hogy kiaknázatlanul hever az írók
és költők asztalfőjében.

Es ez az új havi folyóirat, mely az élő
hallottakat oly gyorsan új életre támasz-
totta: a „Magyar Salon.“

A „Magyar Salon“ Fekete József és
Hevesi József szerkesztésében indult meg
majusi elején és alig négy hónapos fenállása
alatt a ma élő szépirodalomnak csaknem ösz-
szes kitűnőségeit bemutatva jeles dolgozatok-
kal Jókai legújabb regényét Jókai Róza il-
lusztrációival közli; költeményeket Vajda
Jánosól, Endrői Sándortól, Reviczky Gyu-
lától, Szabo Endrétől, Kiss Józseftől és Ko-

mócsyótt adott; elbeszélő, esztetikai, isme-
retterjesztő, tudományos, bíráló és társadalmi
közleményeit Pálffy Ferencz, Szász Károly,
Vámbery Ármin, Zichy Jenő gróf, Teleki Sá-
muel gróf, Agai Adolf, P. Szathmáry Károly,
Koroda Pál, Mikszáth Kálmán, Szana Tamás,
Abrányi Emil, Klapka György, Erődi Béla,
Marczali Henrik, stb. stb. írták. S ezen felül
minden szám szövegeit gazdag eredeti illusz-
trációk, továbbá legjelesebb magyar festőink
pompás rajzai díszítik. Határozatlan állitha-
tom tehát, hogy a „Magyar Salon“, jóllehet,
még csak négy számot adott ki, e rövid idő
alatt magyar szépirodalomnak valóságos szol-
galmávé lett, hol minden tehetség, író és mű-
vész, legjobb, legújabb műveivel jelenik meg.

Epen most hagyta el a sajtót a „Ma-
gyar Salon“ augusztusi füzeté, s a mint vé-
gig lapoztam, szívem megdobbant a büszke-
ségtől, az örömtől, mert éreztem, hogy e fo-
lyóiratból újabb szép irodalmunk pezsgő éle-
tének üde szellője csap meg s ez költésze-
tünk új virágzásának fűszeres illatát legyinti
felém. Az országos ünnepé vált szent István
napja alkalmával Molnár Antal jelés történet
tudós ügyes cikket írt. György Aladár ala-
posan és hévvel értekezik nőnevelésünkről,
Falusi Álnéval, egy poeta levelet intéz Dóczy
Lajoshoz, válaszul ennek husvéti epistolájára
Falusi szatirja találó vonásokkal és eslesen
festi mai irodalmi viszonyainkat, a félszégse-
geket és kinövéseket. A többi közt az aka-
démiai klikkéről így zeng:

Kézművesek, kik czéhbe álltak össze,
S egymásnak osztják a mester nevet,
Írly, sivar nép, jólétben fitorgatva,
Csak hasznát ismer, s bölcs mérsékletet.
A szenvedély, s szarnyalás, az eszme
Fölösleges lom mindenek felett
Józan középútra lépésre bízunk:
Vize kevés, de mégis sok a lisztje.

S e czéh fenné kiáltja: nyílt a verseny!
S tolong a sakra a poeta nép.
A verseny nyílt: — de hát, — ki mondva nyersen. —
A jutalom családai osztalék!
S a megcsalódott, sírjon vagy nevesen?
Midőn a bíró, a bíres, derék,
Az igazságot így oldalban rugja.
Lehet-e szó, ezt jellemezze, durva?

Ki nagyra tör, kit ihlet szomja éget,
Hagyják elveszni forró Zaharón;
És aztán hirdetik: lám semmivé lett,
Nem volt tehetség, csak fűtás titán!
Ha elbukott, elmondják rossz gebének,
Es ünneplve dözsölnék torán;
De hogyha győz, tömjénezni lesznek,
S hogy felfűdözték, azzal dicsősznek.

Vajda Jánostól, legnagyobb elő líriku-
sunktól egy mély, eszmével és hangulatával
frappáló dal van e füzetben. Koroda Pál pe-
dig Vajda egyéniségét s költészetét méltatja
szép cikkben. Reviczky Gyula századunk
pesszimizmusáról ír nagyon érdekesen, sok
szellemmel és zsenialitással, Jókai János
pedig nemzti színházuinkat ad praktikus
és figyelemreméltó tanácsokat drámairodal-
munk jövője érdekében. Jókai es Borostyáni
regényeiket folytatják, Hevesi szép rajzzal
Szabo Endre költeményrel, Gabányi humoros
aproságokkal van a füzetben képviselve. Írtak
bele továbbá: Kenedi Géza, Tábori Róbert,
Hentaller Elma, Dr. Weisz I., Körösi Sándor
Hidassy Pál, stb.

S ha még hozzá teszem, hogy eredeti
képeket és illusztrációkat Jankó János,
Paczka Ferencz, Greguss Imre, Aggházy
Gyula, Pataki László, Mednyánszky László
báró, Margitay Tihámér, Szemlér Mihály Mes-
terházy Kálmán, Jókai Róza, Dörre Tivadar,
Stetka Gyula, Kinnach László, Széchy Gyula,
Balló Endre, Mirkovszky, — stb. tehát csak-
nem az összes kiválóbb magyar festők rajz-
oltak a „Magyar Salon“ számára: nyíltan
kijelenthetem, hogy ily derék folyóirat még
nem jelent meg magyar nyelven. A „Magyar
Salon“ hivatva van a hasonló irányu kül-
földi folyóiratokat hazánkba teljesen kiszorí-
tani; hivatva van szépirodalmunknak új
lendületet adni s e tekintetben igen nagy
szolgálatot tehet a magyar irodalomnak.

Akit költészetünk, elbeszélő széppró-
zánk, esztetikai, kritikai, tudományos iro-
dalmunk és képzőművészetünk élete érdekel:
leghívebben találhatja azt visszatükrözöttve
a „Magyar Salon“ban, mely emellett
divatcikkeivel, humoros ap-
roságával, szellemes talányaival, —
fejtőre rejtvényeivel a könnyedebb szórako-
zást kívánók igényeit is kielégíti s egyaránt
diszere szolgálhat a leggazdagabb könyvtár-
nak és a legelőkelőbb szalon asztalának.

Hollós Mátyás.

CSARNOK.

A félelem.

— Éjjeli társalgás egy vagonban. —

Páris jul. 25.

(Vége.)

Utítársam érdeklő hallgatta ezen ada-
tot, mely saját bölcselétét igazolta.
— Én is megjedtem egyszer, még pe-
dig oly egyszerű, közönséges dolog miatt,
hogy alig merem elmondani. De a félelem és
rettegés annál nagyobb, ha a rémülethez a
rég szászadok babonás ijedelme társul.
Bretagneban utazgattam, gyalog és
egészen egyedül. Átbarangoltam Finistéret,
és elhagyott pusztaságokat, a hol még a törpe
fenyő is alig tenyészik. Lépten-nyomon azok-
talan komor, babonás mesékre emlékeztek
sziklálakkal találkoztam, melyek oldalát őrt ál-

lani látszanak. A megelőző napon megéz-
tem a Raz-fokot, hol két tenger hullámai
küzdének örök harcra egymással. Lelkem
telve volt a legendák és babonás mesék emlé-
kével, melyeket e komor földön hallottam.

Penmarchból Pont l'Abbéba indultam
éjnek idején. Ismeri ön Penmarch-t? A part
itt egészen lapos s szinte azt hinné az ember,
hogy a tengernél is mélyebben fekszik.
A tengert az egész út mentén lehet látni
háborgó és veszedelmes ösvényeivel és öv-
vényeivel.

Halász-kunyhóban ebédeltam és a setét
éjben utnak indultam. Az ut egyenesen ve-
zetett, nem lehetett eltévednem.

Csak néha-néha vettem ki egy óriási
sziklának iszonytató alakját, mely az ut men-
tén rém látszott bámolni. Lassankint el-
kezdtem félni, a nélkül, hogy tudtam volna,
mitől. Vannak néha esték, midőn az ember
azt hiszi, hogy szellemek környezik, midőn
a kedély önkénytelenül rettegni kezd ok nél-
kül, midőn a szív hevesebben dobog, mert ösz-
tönszerűleg valami bajt sejt.

Nagyon hosszúnak tetszett előttem az
ut. Csak ott lenn a hullámok moraját hall-
lottam, mely néha egészen közelembre ért,
mintha a hullámok talpamat csapkodnák, és
én szinte futni kezdtem már-már, hogy el-
ne nyeljen a végtelen tenger. A fen, ökön
keresztül élesen fűtyült a szél és bár gyor-
san mentem, elkezdtem fájni.

Mily boldog lettem volna, ha valakivel
találkoznék! Oly setét lett, hogy az utat sem
igen láttam többé!

Egyszerre távolról robogást véltem hal-
lani. Azt gondoltam magamban, hogy ko-
csi közeledik felém. De a zaj elmúlt.

Alig egy percz mulva ugyanazon robo-
gást hallottam, de már közelebb. Csak az
tünt fel, hogy nem láttam lámpát. De azt
hittem, hogy lámpa nélkül haljtanak.

A robaj majd elhallgatott, majd ismét
megújult, De sokkal erősebb volt, semhogy
kocsijától származhatott volna. E mellett
lódobogást sem hallottam, pedig az éj nyu-
gott volt.

A robaj azonban folyton közeledett.
Határozottan hallottam, hogy mindig köze-
lebb és közelebb jön. Mi lehetett ez?

Már egészen előttem volt. En ösztön-
szerűleg egy árokba ugrottam és ime előt-
tem elrohant egy talyiga, mely egészen
maga ment, a nélkül, hogy valaki hajtotta
volna.

Szívem oly rettenetesen dobogott, hogy
minden hangját meghallottam. Elterültem a
füben, miattal a talyiga tovább gurult a
tenger felé. — Nem mertem felkelni, nem
mertem folytatni utamat. Ha felkelek, azt
hittem, hogy a talyiga utánam jön és akkor
meghaltam volna rémületemben.

Sokáig tartott, míg össze tudtam szedni
magamat. Az ut hátralevő részét a legirtó-
zatosabb rettegés között tettem meg.

Csakugyan, most már magam is neve-
tem az egész dolgot. Azóta gondolkodtam
feletle. Kétségtelenül egy meztelbős gyerek
tolta a talyigát és én ezért nem hallottam a
ló dobogását. Arra, hogy talyiga ló nélkül is
mehessen, nem is gondoltam.

Néhány perczig elhallgatott. Azután
így folytató:

— Lám, itt van a kolera! Sajátságos
és rettenetes látvány. Csak nézzen körül, mi
történik ott, a hol a kolera dühöng.

Kindenki fél az ismeretlenről, a méreg-
től, mely biztosan gyilkol. Senki sem tudja,
hol van, miben rejlik. Csak annyit lát és
tud, hogy öl.

Látani kell Toulont. Ott az ember min-
denütt meggyőződik róla, hogy itt van, köz-
vetlen közelben. Ő, a kit senki sem ismer
és a kitől mindenki fél. És nem a betegség
félelme riasztja meg az embereket. Nem a
kolera rémit; az az ismeretlen, az a látha-
tatlan valami szörja a rettegés csírát, mely
a rég mult idők hagyományából maradt
reánk.

Az orvosok okoskodása csakugyan ne-
vetésre ösztönöz. Nem a bacillus öl, nem az
aggasztja és teszi öngyilkosokká az embe-
reket, kik rettegnek tőle, hanem az a rette-
netes és kifürkészhetlen vendég, mely kelet
legbelsejéből indult utnak és jött el látoga-
tába ide hozzánk,

Nézze meg Toulont, Ott tánczolnak az
utczán, Miért tánczolnak az emberek a ha-
lál aratása közepette? A város körül a zöl-
d-ben esténként mindenütt tűzi játékokat látni;
örömtüzek égnek a hegyeken és zenekarok
szólnak a sétányokon és közhelyeken.

Miért ez az eszevesztettség, mert csak-
ugyan már azzá fajult a vialom? Mert Ő
van itt, nem a bacillus, hanem a cholera,
és mert az emberek mulatni akarnak, mint a
gyermek, a ki fűtyöl, ha el akarja kergetni
félelmét, midőn nem tudja, mitől fél. Ő miatta
nevetnek, ujjongnak, gyujtanak örömtüzeket,
ő érte járnak örületes tánczot, Ő érte, aki
láthatatlan, a ki fenyeget és rémit, és a kit
senki nem ismer.

Az emberek nem értik, és azért retteg-
nek tőle.

Közgazdaság.

Azienda. Mai számunk hirdetési rova-
tában közöljük az „Azienda“ elemi és bale-
sett b. t. június hó 28-dí, közgyűlésében ki-
hirdetett és az „Azienda“ élet s járadék b.

t. ugyanakkor kihirdetett zárszámláját s va-
gyonkimutatását.

Amint e jelentésből látjuk, ezen két jó
hírnevű testvérintézet fejlődése a lefolyt év-
ben előhaladást tett s működését jó üzlet
eredményel végezte. A tűz, jég s szállítma-
nyi osztályok üzletkimutatása 1882 június
1-től 1883 végeig terjed. — A tűz osztá-
lyban az összes díj s illetékbevétele 4,522,222
frt 54 kr, amely összegből levonva az összes
kiadókát 4,048,803 frt 48 kr marad mint
brutto működési nyereség 473,909 frt 07 kr.
Csökkenti ezt a mult évben általánosán rossz
jégbiztosítás vesztessége 123,484 frt 09 krral;
ellenben szaporítja a szállítmányi biztosítás-
ban elért nyereség 71,450 frt 99 kr. Az ösz-
nyereség a biztosítási alapok 85,175 frt 51
krnyi gyümölcsözésével együtt tehát 328,414
frt 38 kr, melyből 201,477 frt 17 kr oszta-
tott fel különtartalek — igazgatósági — s
alapítási osztalék és végre törvényosztalé-
kokra, mely utóbbiak a részvénytőke 7%-át
teszik ki.

Az „Azienda“ élet s járadék b. t. be-
vezetésében említett 2-dik rendes közgyűlésé-
ben kihirdetett s mérleghez csatolt statisti-
kai kimutatások szerint az 1883. év végével
37,247 szerződés 23,557,780 frt összegben
állott fenn; 4806 új ajánlat nyújtott be,
5,035,996 frt összegben s így a biztosítási
állomány a kifizetések által megszüntt ügyle-
tek levonása után 1257 darab szerződéssel
és 985,554 frt összeggel szaporodott. Az
összbevétele 3,555,585 frt 58 kr, az összkia-
dás 3,434,270 frt 62 kr. A társulat fedezési
alapjai 7,495,654 frt. A kedvezőtlen halála-
zási viszonyok dacára 121,306 frt 90 krnyi
nyereséggel zárul az év és így 6%-os rész-
vényosztalék osztottott szét és 20,536 frt 47
kr új számlára vitetett elő.

Legujabb.

(„Debreczeni Ellenőr“ eredeti táviratai.)

PÁRIS, jul. 30. A legutóbbi 24
órán alatt Toulonban nyolez, Marseille-
ben 18 kolerahalál volt.

KAIRO, jul. 30. Hirlik, hogy Os-
man-Dignat meggyilkolták.

Felolós szerkesztő és kiadó laptauladonos
Vértesi Arnold.
Főmunkatárs: Karczag Vilmos.

Nyílt-tér.

Tejelő marhák eladása

A debreczeni kir. gazda-
sági tanintézet gazdaságában,
nyugoti fajtá őszők és növendék
bikák eladásra tüzetvén ki,
azok bármikor a gazdaság-
ban, P a l l a g o n, megte-
kinthetők és becsáron meg-
vehetők.

Orvosi tekintélyek által
vese, húgydara, közsvény és hólyag bán-
talmak ellen, továbbá a légző és emésztési
szervek hurutos bántalmainál rendelve.

Salvator

— égvényes vasmentes savanyúvíz —
szén-savdús, lithium tartalmú forrás
Borral használva igen kellemes üdítő italt szolgáltat.
Kapható ésványvíz-kereskedésekben s legtöbb gyógyszer-tárban.
A Salvator-forrás igazgatósága Eperjesen.
Budapesten főraktár EDESKUTY L. úrnál.

Tetemesen leszállított

olcsó áron

ajánl

KUNZ JÓZSEF és TSA

satin,
creton, barege és
többféle
ruhászöveteket.

